

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยนั้นมีจุดมุ่งหมายก็เพื่อ “ค้นหาความจริง” และเนื่องจากความจริงที่จะปรากฏต่อศาลนั้นส่วนใหญ่จะต้องพิสูจน์โดยอาศัยพยานหลักฐาน ซึ่งได้แก่ พยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานบุคคล ทั้งนี้ พยานบุคคลเป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญที่สุด เพราะจะเป็นผู้นำสืบถึงพยานหลักฐานอื่นและทำหน้าที่เชื่อมโยงพยานหลักฐานอื่นเข้าไว้ด้วยกัน ดังนั้นกฎหมายจึงกำหนดหน้าที่ให้พยานต้องเดินทางมาเบิกความและต้องเบิกความตามความเป็นจริงด้วย เพราะหากพยานบุคคลไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าว กล่าวคือ ไม่เดินทางมาเบิกความและไม่เบิกความตามความเป็นจริง การค้นหาความจริงของกระบวนการยุติธรรมในคดีนั้นๆ ย่อมต้องประสบกับความล้มเหลวและไม่อาจนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษสมดังความเจตนารมณ์ของกฎหมายบทนั้นๆ ได้

ทั้งนี้ สาเหตุที่ส่งผลให้พยานไม่อาจเบิกความตามความจริงตามหน้าที่ของตนได้นั้น อาจเกิดจากเหตุตามธรรมชาติ เช่น การความตายหรือความเจ็บป่วยตามธรรมชาติหรือการหลงลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งสาเหตุจากธรรมชาตินั้นมิได้อยู่ในขอบเขตการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมุ่งศึกษาถึงสาเหตุที่เป็นอุปสรรคต่อการเบิกความตามความจริงของพยานอันเป็นสาเหตุที่เกิดจากมนุษย์ซึ่งสามารถเรียกการกระทำเหล่านั้นได้ว่าเป็น “การยุ่งเหยิงกับพยานบุคคล”

การยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลนั้นอาจจะกระทำด้วยวิธีการใดๆ ก็ได้ที่สุดแต่จะส่งผลให้พยานไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนในฐานะเป็นพยานไม่ว่าจะเป็นการข่มขู่ ใช้กำลังประทุษร้าย การชักจูง ชี้นำพยานบุคคล หรือการตอบโต้พยานบุคคล เป็นต้น ทั้งนี้ การกระทำที่เป็นการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลนี้อาจจะกระทำก่อน ขณะ หรือหลังเบิกความก็ได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่ามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลนั้นมีหลายมาตรการ ได้แก่ มาตรการในการสืบพยานล่วงหน้า มาตรการในการสืบพยานโดยมิให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลย มาตรการการคุ้มครองพยาน และมาตรการลงโทษทางอาญาผู้ที่ยุ่งเหยิงกับพยาน ทั้งนี้ ในประเทศไทยได้มีการกล่าวถึงมาตรการต่างๆ เหล่านี้และบัญญัติไว้อย่างชัดเจนแล้วทั้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 แต่อย่างไรก็ตามยังมีได้มีการให้ความสำคัญกับมาตรการลงโทษทางอาญากับผู้ที่ยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลเท่าที่ควร

1. ลักษณะของกฎหมายที่เอาผิดการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคล

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน รวมทั้งกฎหมายไทยพบว่า การดำเนินคดีแก่การกระทำที่ยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลนั้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1.1 กำหนดความผิดไว้เป็นการเฉพาะ เช่น ความผิดฐานบิดเบือนกระบวนการยุติธรรม ตามความผิดคอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษ ความผิดฐานยุ่งเหยิงกับพยานบุคคล ตามมาตรา 1512 U.S.C ของประเทศสหรัฐอเมริกา ความผิดฐานทำลายพยานหลักฐานตามมาตรา 104 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่น หรือความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นเบิกความเท็จตามมาตรา 160 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน เป็นต้น

กฎหมายไทยก็มีความผิดในลักษณะนี้เช่นกัน ได้แก่ มาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติดังกล่าวใช้เฉพาะการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลในกระบวนการยุติธรรมในคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเท่านั้นมิได้ใช้กับการดำเนินคดีอาญาทั่วไป

1.2 กำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษในความผิดต่างๆ ถ้าเป็นกรณีที่มีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นเป็นความผิดฐานอื่น เช่น การข่มขืนใจพยานบุคคลไม่ให้เดินทางไปเบิกความ ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นจากความผิดฐานข่มขืนใจในกรณีปกติ เป็นต้น เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 23 ของประเทศไทย เป็นต้น

1.3 มิได้มีการกำหนดความผิดเฉพาะแก่ผู้ที่ยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลแต่ลงโทษตามผิดโดยทั่วไป เช่น ความผิดฐานข่มขืนใจ ความผิดฐานทำร้ายหรือฆ่าผู้อื่น หรือนำหลักเรื่องผู้เข้ามาปรับในกรณีที่พยานกระทำการฝ่าฝืนหน้าที่อันเป็นความผิด เช่น ความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นขัดคำสั่งศาลให้มาเบิกความ หรือใช้ให้ผู้อื่นเบิกความเท็จ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพของการดำเนินคดีกับผู้ที่ยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลแล้วจะพบว่ามาตรการในข้อ 1.2 และข้อ 1.3 นั้นต่างมีข้อจำกัดกล่าวคือ มาตรการเพิ่มโทษกับการกระทำที่เป็นการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลในกรณีที่การกระทำนั้นเป็นความผิดฐานอื่นด้วยในข้อ 1.2 นั้นจะไม่สามารถเอาผิดกับการยุ่งเหยิงกับพยานรูปแบบอื่นๆ ที่มีได้เป็นความผิดอาญาในตัวเองได้ เช่น การก่อกวนพยานด้วยการโทรศัพท์ไปหาพยานกลางดึกทุกคืนจนพยานไม่ยอม

เบิกความ หรือการขอร้องพยานไม่ให้ไปเบิกความหรือเบิกความเท็จ นอกจากนั้น “ความมุ่งหมาย” ของความผิดระหว่างการเพิ่มโทษกับความผิดพื้นฐานก็แตกต่างกันด้วย กล่าวคือ การเพิ่มโทษ เนื่องจากการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลนั้นมุ่งหมายที่จะคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมอันเป็น ประโยชน์ส่วนรวม แต่ความผิดพื้นฐานต่างๆ นั้นจะมีความมุ่งหมายที่แตกต่างกันไปโดยอาจจะ เป็นความผิดที่ต้องการคุ้มครองประโยชน์ส่วนตัวก็ได้ เช่น ความผิดฐานข่มขืนใจ เป็นต้น ซึ่งจะ ส่งผลไปถึงเรื่องการยอมความกันด้วยดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทก่อนหน้า

ส่วนมาตรการการลงโทษผู้ที่ยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลโดยอาศัยความผิดในฐานอื่นๆ ในข้อ 1.3 ก็มีข้อจำกัดเช่นกัน กล่าวคือ นอกเหนือจากความมุ่งหมายของกฎหมายที่แตกต่างกันดังที่ได้ กล่าวไปแล้วว่าการเอาผิดผู้ยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลถือเป็นประโยชน์ส่วนรวม ในขณะที่ความผิด ทั่วไปบางความผิดต้องการคุ้มครองประโยชน์เฉพาะปัจเจกชน ดังนั้น หากเอาผิดกับผู้ยุ่งเหยิงกับ พยานบุคคลโดยใช้ความผิดทั่วไปนั้นในบางกรณีอาจจะกลายเป็นว่ากฎหมายไม่ได้เป็นการลงโทษ ผู้กระทำความผิดในการที่เขาทำลายกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนรวมก็ได้

2. ลักษณะของการจงใจให้พยานไม่เบิกความหรือเบิกความเท็จ

บทบัญญัติของทุกประเทศที่มีการกำหนดเอาผิดกับการกระทำเหล่านี้โดยตรงล้วนแล้วแต่ เอาผิดตั้งแต่มีการเสนอให้พยานไม่เบิกความหรือเบิกความเท็จไม่ว่าจะมีเงินตอบแทนหรือสินบน หรือไม่ก็ถือว่าการกระทำของผู้เสนอนั้นเป็นความผิดสำเร็จแล้วแม้ว่าพยานจะไม่ยินยอมกระทำ การนั้นๆ ก็ตาม เช่น ความผิดฐานติดสินบนพยานบุคคลตามมาตรา 201 U.S.C และความผิดฐาน ยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลตามมาตรา 1512 U.S.C ของประเทศสหรัฐอเมริกา ความผิดฐานจงใจ พยานไม่ให้เบิกความหรือเบิกความเท็จ ตามมาตรา 37 แห่ง Crime Act 1914 ของประเทศ ออสเตรเลีย เป็นต้น

แต่เนื่องจากกฎหมายไทยมิได้มีบทบัญญัติในลักษณะนี้ ดังนั้นจึงไม่อาจลงโทษผู้ที่ พยายามชักจูงพยานบุคคลแต่พยานบุคคลไม่ยินยอมได้ทำให้กล่าวได้ว่าเป็นช่องว่างของกฎหมาย ไทย

3. ข้อเสนอแนะ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว กฎหมายไทยในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพในการลงโทษผู้ที่เข้ามายุ่งเหยิงกับพยานบุคคลเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญาเท่าที่ควร ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติความผิดฐานยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลขึ้นมาโดยเฉพาะ

ทั้งนี้ ความผิดฐานยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

3.1 ในส่วนของการกระทำที่เป็นองค์ประกอบภายนอกนั้น ควรบัญญัติให้เป็นการกระทำที่มีลักษณะไม่เฉพาะเจาะจงเพื่อป้องกันไม่ให้มีหลักเล็งหาช่องว่างของกฎหมายเพื่อยุ่งเหยิงกับพยานได้ เช่น ใช้คำว่า “ยุ่งเหยิงกับพยานไม่ว่าด้วยการชักจูง จูงใจ แนะนำ ช่มชู้ หรือทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของพยานหรือบุคคลที่สาม หรือด้วยวิธีการอื่นใด” เป็นต้น ทั้งนี้คำว่า “ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน” นั้นได้ถูกนำมาบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66(2)

3.2 ในส่วนขององค์ประกอบภายในนั้น นอกเหนือจากเจตนาธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 แล้ว ยังควรกำหนดให้มีเจตนาพิเศษอีกด้วย ได้แก่ “เพื่อให้พยานไม่เดินทางไปเบิกความ ไม่ยอมเบิกความ เบิกความเท็จ หรือตอบโต้พยานซึ่งเบิกความเช่นนั้น” เป็นต้น

3.3 ในส่วนผลของการกระทำนั้นเห็นว่าไม่ควรกำหนดให้ความผิดฐานยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลนี้เป็นความผิดที่ต้องการผลทำนองเดียวกับความผิดฐานให้สินบนเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 กล่าวคือ ให้เป็นความผิดสำเร็จทันทีที่ได้มีการยุ่งเหยิงกับพยานไม่ว่าพยานจะยินยอมกระทำเช่นนั้นหรือไม่

3.4 สำหรับระวางโทษของความผิดฐานยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลนี้ควรกำหนดไว้ในระดับใดนั้น เมื่อพิจารณาจากระวางโทษของต่างประเทศแล้วจะเห็นได้ว่าการกำหนดระวางโทษไว้หลากหลายตั้งแต่จำคุกตั้งแต่ 1 ปี จนถึง 10 ปี จนไม่สามารถหาอัตราโทษที่เป็นส่วนใหญ่ได้ ส่วนระวางโทษตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้แก่ จำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับซึ่งเป็นระวางโทษค่อนข้างสูงทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายเฉพาะที่ต้องการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจริงจังจึงไม่ควรนำระวางโทษตามมาตรา 54 ดังกล่าวมาเป็นแนวทาง ดังนั้น จึงเสนอให้ใช้อัตราโทษเดียวกับความผิดฐานให้สินบนเจ้าพนักงานตามประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา 144¹ เนื่องจากทั้งเจ้าพนักงานและพยานล้วนแต่เป็นองค์กรหนึ่งในระบบของการยุติธรรมซึ่งต่างต้องกระทำตามหน้าที่ของตนเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งสิ้น ดังนั้น ความผิดฐานยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลจึงควรกำหนดอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.5 ความผิดฐานยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลนี้ควรบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เนื่องจากเป็นกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับพยานโดยตรงและควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 23 โดยใช้ข้อความดังต่อไปนี้

“มาตรา 23 ผู้ใดยุ่งเหยิงกับพยานไม่ว่าด้วยการชักจูง จูงใจ แนะนำ ช่มชู้ หรือทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของพยานหรือบุคคลที่สาม หรือโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อให้พยานไม่เดินทางไปเบิกความ ไม่ยอมเบิกความ เบิกความเท็จ หรือตอบโต้พยานซึ่งเบิกความเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 บัญญัติว่า “ผู้ใดให้ ขอให้หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”